

Bijlage: Bemerkingen vanuit de bevoegdheid Noordzee

De federale regering heeft beslist tot een capaciteitsverhoging in de PEZ van **3,15 tot 3,5 GW**. Dit dient door heel het document correct opgenomen te worden (o.a. op p. 13). De 8 GW waarvan sprake zal onderzocht worden tegen 2040 dus voorbij de looptijd van dit Ontwerp Federaal Ontwikkelingsplan (hierna Ontwerp FOP).

Op p. 13 wordt verwezen naar de beslissing van de ministerraad die het principe van aansluiting via een energie-eiland valideerde, echter enkel voor zover dit eiland de nodige vergunningen kan bekomen. De alternatieve aansluiting via platformen dient eveneens opgenomen te worden.

Beslissing CMR: *“Valideert het principe van aansluiting van windenergie vanuit de Prinses Elisabethzone via een energie-eiland. Aan de netbeheerder wordt gevraagd de details voor de aansluiting van de Prinses Elisabethzone uit te werken en ter goedkeuring voor te leggen aan de ministerraad. Tevens wordt aan de netbeheerder gevraagd bij de uitwerking van de details de mogelijkheid voor de aansluiting van interconnectoren te onderzoeken. Concreet zal de netbeheerder een MER opstellen zowel voor het eiland als voor platformen om over een omstandige analyse van alle milieu-effecten te beschikken en zodoende een eventuele vertraging bij de aansluiting van de zone te vermijden.”*

De samenwerkingsverbanden voor Nautilus en Triton worden momenteel onderzocht is een correctere weergave van de feiten. De beslissing om ook effectief te gaan bouwen is nog niet genomen (p.15).

Elia stelt op p. 15 dat de ontwikkeling van offshore energie niet op een ongeoorloofde manier mag verlopen land per land. Toch bevat het Ontwerp FOP geen bepalingen of verwijzingen naar een uitgewerkt plan op Europees of Noordzee niveau om op een zo kostenefficiënte manier de aanleg van transmissie infrastructuur op zee in kaart te brengen. Hier zou prioritair werk van gemaakt moeten worden met alle lidstaten en Europa, rekening houdend met de reeds beschikbare infrastructuur op land. Een andere aanpak zal de bescherming van het mariene milieu niet ten goede komen. Zo wordt er ook ten onrechte van uit gegaan dat het Deense Energie-eiland reeds beslist beleid is. Deze ontwikkelingen spelen zich bovendien af op het einde of zelfs na de duurtijd van het Ontwerp FOP (zie ook de timing op p.25).

Verder op p. 15 geeft Elia aan over goede contacten te beschikken met de Noordzeelanden om zo de maatschappelijk meest waardevolle projecten te kiezen. Op de pagina's 19 en 89 geeft Elia aan dat het aan de overheid is om beleidskeuzes te maken en het dus niet Elia is die moet aangeven welk scenario het meest waarschijnlijk of wenselijk is in het kader van de energietransitie. In dit plan worden evenwel enkel keuzes voorgelegd te nemen of te laten, er worden geen scenario's ten gronde naar voren geschoven waaruit het beleid de nodige keuzes kan maken, noch wordt verduidelijkt welke keuzes onderzocht maar niet weerhouden werden. Het verdient dan ook de aanbeveling het onderzoek naar de verbinding met de buurlanden uit te voeren en op te nemen in het Ontwerp FOP, zodat de meest kostenefficiënte keuze kan gemaakt worden door de overheid. Zie ook p. 27 de proactieve actie die ondernomen wordt met de studie 3de hybride offshore systeem.

Op p. 6, en verder in het document wordt er een sterke focus gelegd op interconnectie met de Noordse landen. Hoewel dit verstaanbaar is vanuit het oogpunt van hernieuwbare windenergie, dient er ook duidelijkheid te komen of er interconnecties (op zee) gepland worden met de zuiderse landen aangezien deze volgens de kaart op p. 14 ook met excess RES potentieel zitten. Indien dit overwogen wordt, dient deze intentie vroeg genoeg duidelijk te zijn met het oog op een ordelijke mariene ruimtelijke planning. Het zou dus goed zijn, mocht Elia zijn rol in de noord-zuid verbinding, zoals beschreven op p. 160, verduidelijken.

Elia verwijst meermaals naar de reductie van CO2 emissies die met dit plan gerealiseerd wordt, maar geeft nergens indicaties van de CO2 uitstoot die met de realisatie van het transmissienet geproduceerd zal worden (zie ook p. 30). Hoewel Elia aangeeft hier in de toekomst ook rekening met te zullen houden. Op dezelfde pagina verwelkomen we de initiatieven van Elia voor het verminderen van SF6-gas in zijn hoogspanningsinstallaties. Indien uit deze initiatieven *best practices* zijn die ook bij windmolens kunnen toegepast worden, moedigen wij Elia aan deze informatie beschikbaar te stellen aan de industrie en overheden.

Op p. 32 en ook elders in het document wordt verwezen naar de afname van nucleaire capaciteit na 2025, echter wordt nergens in het plan rekening gehouden met de verlenging en heropbouw ervan, desgevallend met nieuwe SMR's.

Het is niet duidelijk of en wanneer het gegevensbeheer waarvan sprake op p. 33 ingesteld zal worden en onder welke voorwaarden. De *as is* moet hierbij vergeleken worden met de *to be* teneinde de grootst mogelijke duidelijkheid rond het gegevensbeheer te creëren.

Op p.47 wordt verwezen naar de wenselijkheid om het vergunningsproces te versnellen. Aanpassingen of versnellingen kunnen echter nooit afbreuk doen aan de milieuvergunningsprocedure. Indien dit zou doorgevoerd worden zonder het grootste respect voor de bescherming van het mariene milieu zullen we op andere problemen stoten. De oceaan is te belangrijk in de strijd tegen klimaatopwarming. De mariene ecosystemen in de ganse Noordzee moeten dan ook beschermd en hersteld worden. Ook dit raakt het algemeen belang en heeft een rechtstreekse impact op de welvaart en het welzijn!

Op p. 56 wordt gewezen op de ontwikkeling van hernieuwbare energie vnl. uit windenergie . Hierbij wordt voorbijgegaan aan de beslissing van de regering om bijkomend te investeren in drijvende zonnepanelen op zee, waarvan de opbrengst veelbelovend is en de inplanting verenigbaar is met de bestaande offshore windmolenparken. Ook dit dient verder uitgewerkt te worden.

Op p. 58 onderschrijven we het belang van rekening te houden met fysieke klimaatrisico's bij het ontwerpen van infrastructuur. Dit principe dient integraal meegenomen te worden bij het ontwerpen van offshore infrastructuur. Hiervoor zal er vanuit de Dienst Marien Milieu ook toegekeken worden dat dit afdoende onderzocht wordt in het strategisch milieueffectenrapport bij het FOP.

Op p. 69 beschrijft Elia de aandacht voor duurzaamheid . De nodige aandacht moet hier gevestigd worden op de mitigatie-hiërarchie die duurzaamheid dient te volgen: vermijden (avoid), mildereren (mitigate) en compenseren (compensate). Deze hiërarchie wordt niet voldoende weerspiegeld in deze paragraaf.

Op p. 90 wordt opnieuw voorbijgegaan aan de door de regering vastgelegde vork (maximum 5,8 GW).

De bepalingen omtrent de biedzone sluiten niet uit dat de hernieuwbare energie installaties in het Belgisch deel van de Noordzee stilgelegd zullen moeten worden om elektriciteit uit andere landen in te voeren. Dit brengt onzekerheid mee voor toekomstige investeerders in de PEZ. Het wettelijk en regulerend kader dient voldoende duidelijk te zijn vastgesteld voor de eerste zone in de markt kan gezet worden. Het Ontwerp FOP biedt ook geen alternatief voor dergelijke constructie. Een bijkomende studie uitgevoerd door de CREG moet dan ook klaarheid scheppen over de gevolgen van een dergelijke zone (p. 100 en 125).

Op p.107 wordt gewezen op bijkomende zones voor hernieuwbare energie. Dit dient in overeenstemming gebracht worden met de beslissing van de ministerraad dat onderzoek zal gebeuren naar een mogelijke derde zone. Het is helemaal niet zeker dat een derde zone ook zal gevonden worden en wat hiervan de mogelijke impact kan zijn op andere gebruikers van de zee.

Op p. 108 vestigen wij graag de aandacht op het feit dat Elia uitgaat van een maximum van beide 100 MW voor drijvende zonnepanelen en getijdenenergie vanaf 2040 voor België. P. 116 spreekt echter van een Europese ambitie om tegen 2050 40 GW aan "oceanenergie" te hebben. Aangezien de windindustrie op een goede 10 tal jaar kon uitgroeien tot een mature industrie, is het zeer waarschijnlijk dat het potentieel van drijvende zonnepanelen op korte termijn aanzienlijk is en equivalent met deze op land. Enkel in de eerste zone wordt nu al uitgegaan van 1 GW extra. Bovendien is er ruimte genoeg voorzien in de bestaande en toekomstige offshore windparken en zijn beide technologieën complementair. Ook dit dient verder uitgewerkt te worden in het FOP.

Ook de repowering van de eerste zone wordt in deze niet in rekening gebracht.

Op p. 109 wordt gesteld dat voor alle scenario's geen rekening gehouden wordt met nucleaire energie vanaf 2035. Het verdient aanbeveling dat t dat één van de scenario's hiermee wel rekening houdt om zo een duidelijker beeld te hebben van de gevolgen voor het energienet, dat hierop moet afgestemd worden

Op p. 145 worden de uitdagingen rond HVDC beschreven. De complexiteit, gekoppeld met de mogelijke volledige afschakeling van de installatie bij problemen, dient aandachtig bekeken te worden met toepassing op een mogelijk energie-eiland. De afstand van de kust zorgt immers dat er moeilijker kan ingegrepen worden bij mogelijke problemen. De complexiteit en het embryonaal stadium van deze technologie duidt op mogelijke risico's op de timing van de aansluiting van de toekomstige windparken. De voorbeelden op p. 146 tonen aan dat HVDC gebruikt wordt om windmolenparken aan te sluiten. Deze voorbeelden zijn echter significant verder van de kust gelegen dan de PEZ. Verder wordt aangegeven dat gelijkstroomverbindingen ook bovengronds kunnen geplaatst worden. Werd deze optie dan ook onderzocht voor de netversterking op land?

Op p. 173 wordt aangegeven dat de Belgische energiehub het Belgisch potentieel zal overstijgen. De vraag kan gesteld worden of de Belgische consument dit allemaal moet financieren? Zie in dit verband ook op p. 174 waar gesproken wordt over Europese subsidies. Voor de projecten opgenomen in het Ontwerp FOP zou het aangewezen zijn een raming te maken van de kostprijs, het businessmodel en de hoeveelheid EU subsidies nodig om de projecten rendabel te maken.

Op p. 175 worden de meest kostenefficiënte interconnecties opgesomd. Het is aangewezen om ook te vermelden welke andere interconnecties onderzocht werden, alsook de reden aan te geven waarom deze niet weerhouden zijn.

Ook figuur 14 dient van bijkomende toelichting te worden voorzien.

Aangezien de transmissie van elektriciteit in de toekomst via energiehubbs wordt verondersteld te verlopen is het ook aangewezen duidelijkheid te verschaffen over de plaats van de energiehubbs en de interconnectiekabels. Het is bovendien niet duidelijk of de infrastructuur die momenteel wordt voorzien in de Belgische Noordzee zal volstaan of later uitgebreid moet worden. Gelet op de beperkte oppervlakte in de zee, de bescherming van het marien milieu en de andere gebruikers van de zee is bijkomende uitbreiding immers niet mogelijk .

Op p. 183 wordt aangehaald dat de ontwikkeling van het onshore net geen rekening houdt met de gedeeltelijke nucleaire verlenging. Aangezien deze beslissing reeds genomen werd, dient het Ontwerp FOP hier wel terdege mee rekening te houden.

Algemeen wat betreft Nautilus, Triton en hybride infrastructures kan het principe van een optimaal gebruik van infrastructuur gesteund worden maar rijzen toch ook enkele vragen. Door de toenemende elektrificatie zal er meer energie uit het buitenland gehaald moeten worden, zoals op verschillende plaatsen bevestigd in het Ontwerp FOP. Zo lezen we op p. 124: *“Het potentieel van de productie uit hernieuwbare energiebronnen in België is onvoldoende om op middellange termijn het volledige toekomstige elektrische verbruik in België af te dekken. Zelfs met een zeer sterke groei aan hernieuwbare energieproductie op het Belgische grondgebied zal, volgens de scenario's van het Federaal Ontwikkelingsplan, de binnenlandse hernieuwbare energieproductie slechts de helft van het elektrische verbruik kunnen afdekken.”*

Op p.225 blijkt verder dat voor Nautilus en Triton gemikt wordt op een periode die buiten de scope van dit plan ligt. Het is niet duidelijk of de capex kost enkel door de Belgische consumenten moet betaald worden, noch of en hoeveel subsidies hier dan voorzien moeten worden op EU niveau of nationaal niveau om rendabel te zijn. Wat Triton betreft wordt voorbijgegaan aan het gegeven dat het Deense energie-eiland nog geen beslist beleid is.

De uitbreiding van het MOG als een eiland staat niet als zodanig beschreven in het FOP 2020-2030.

Op pagina 229 wordt de beslissing van de ministerraad opnieuw niet correct weergegeven, ook de platformen zijn nog een optie als het eiland niet vergund kan worden. Eveneens op deze pagina wordt de keuze gemaakt voor 66 kV kabels, hoewel uit de taskforce blijkt dat het wenselijk is ook de 132 kV als optie mee te nemen.

Te bekijken of het eiland nog zal deel uitmaken van het RRF in functie van het nieuwe RRF-plan. Bovendien wordt hier opnieuw melding gemaakt van een biddingzone, zonder dat al een beslissing werd genomen over bijkomende interconnecties (zijn nog steeds in onderzoek). Het verdient aanbeveling hieromtrent een onafhankelijke studie door de CREG over te laten maken zodat de overheid op basis hiervan een weloverwogen beslissing kan nemen over de gevolgen hiervan voor de energieprijzen en op de elektriciteit geleverd door de parken in de BE Noordzee.

Op p.231 wordt opnieuw gesproken over een uitbreiding. Deze uitbreiding kan geenszins betrekking hebben op een uitbreiding van het eiland an sich. Dit moet duidelijk weergegeven worden. Ook de vermelding dat het energie-eiland milieuvriendelijker, realistischer en goedkoper is, is niet correct.

Het Ontwerp FOP dient voor elk project meer gedetailleerd weer te geven wat de verwachte grootteorde is van de kostprijs zodat de overheid weet wat goedgekeurd wordt en niet voor verrassingen komt te staan. Idem voor de platformen.

Voor Nautilus lezen we de intentie op p. 232 om deze kabel zowel voor de aansluiting van de windmolenparken als voor de interconnectie met het VK te gebruiken, de zogenaamde hybride infrastructuur. De reden hiertoe in de tekst is dat de capaciteitsfactor van de windmolens 40-50% is. De vraag dient echter gesteld te worden of naar de toekomst toe, door de toenemende elektrificatie, de aanmerking van Nautilus als een pure interconnectie niet meer kostenefficiënt zal zijn dan deze als hybride infrastructuur te gebruiken. Zeker aangezien op p. 234 geduurd wordt op de grote verwachte prijsverschillen tussen het VK en België voor de elektriciteitsprijs. Wat heeft dit voor effect op de BE windparken? Gaan die meer stilgelegd moeten worden als goedkope stroom vanuit het VK ingevoerd wordt?

Dit zou verder onderzocht moeten worden en cijfers over het percentage van gebruik van de Nemo-link en eventuele tendensen hierbij zouden kunnen helpen hier een beter idee van te krijgen. Er zou ook verduidelijking moeten komen op p. 233 “de uitgevoerde kosten-batenanalyse houdt evenwel rekening met de basisoplossing voor Nautilus, d.w.z. zonder offshore park en zonder platform aan Engelse kant”. Betekent dit dat de kosten-batenanalyse uitgevoerd is als pure interconnector of dat er uitgegaan is van een interconnectie in Engeland zonder windmolenpark maar een hybride aansluiting aan de Belgische kant?

Specifiek voor Triton (verbinding Denemarken). Op p. 236 zou er moeten onderzocht worden bij de geplande interconnectie of er aftakkingen mogelijk zijn naar andere landen op dit traject. Dit niet alleen met het oog op een deling van de investeringen tussen verschillende landen en de realisatie van een vermaasd netwerk, maar ook met het oog op de bescherming van het marien milieu door een vermindering van het aantal kabels in zee. Verder wordt op p. 183 uitgegaan van een verbinding in het binnenland (regio Gent-Antwerpen). Het Ontwerp FOP dient tevens te verduidelijken of de Scheldekabel wel, dan niet nodig en gerealiseerd zal worden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat een aansluiting van Triton via het energie-eiland naar het binnenland niet het kortste traject is. Dit zorgt niet alleen voor een extra investeringskost maar ook voor een bijkomende last op het marien milieu wat moeilijk aanvaardbaar is. Op p. 236 wordt het hybride aspect van het Triton-project beschreven, in beide gevallen gaat het echter om energietransport dus de term hybride is misschien wat misplaatst.

Op p. 237 wordt de intentie omschreven om Triton met Nautilus te verbinden in de toekomst, hoewel de Dienst Marien Milieu het belang van een meshed grid onderschrijft, lijkt de meerwaarde van deze verbinding beperkt en kostenverhogend. Zoals in de kaarten in het Ontwerp FOP aangetoond, zijn zowel Denemarken als het VK landen met een hoog potentieel aan hernieuwbare energie. Het idee dat deze energie moeten uitwisselen (zelfs met het ander geografisch windprofiel) lijkt eerder theoretisch. Ook hier moet een raming van de kosten toegevoegd

worden. De tijdslijn van realisatie 2031-2032 is niet correct, Triton kan dan ook niet in het kader van dit plan goedgekeurd worden.

Op p 239 wordt vermeld dat het verkrijgen van voldoende fondsen, waarvan het niveau nog vastgelegd dient te worden in een latere fase, de voorwaarde is voor de investeringsbeslissing van dit project. Het Ontwerp FOP moet duidelijk aangeven wat bedoeld wordt met “voldoende fondsen”. Deze vage omschrijving geeft te veel onzekerheid naar toekomstige financiering die verwacht wordt van de Belgische overheid en consumenten.

Het verdient bovendien aanbeveling de teksten van de MoU met DK en de Verklaring als bijlage bij het Ontwerp FOP te voegen om duidelijkheid te scheppen over de aangepane verbintenissen.

Op p 240 wordt gesproken van een bijkomend HVDC-onderstation op het energie-eiland. Volgens de informatie waarover wij beschikken is de ruimte op het eiland nu volledig ingenomen. Op nieuw vragen wij duidelijkheid te scheppen over de al dan niet uitbreiding van het eiland. Ook eventuele bijkomende kabels zullen een impact hebben op het ruimtegebruik in de BE Noordzee waar in dit Ontwerp FOP onvoldoende rekening mee wordt gehouden.

Op p. 242 wordt melding gemaakt van mogelijke bijkomende zones. De BE overheid heeft zich enkel geëngageerd op zoek te gaan naar dergelijke zones, zonder dat hier een zeker resultaat aan verbonden is.

